

Standardy Ochrony Małoletnich

W

Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 3

(Szkola Podstawowa nr 72 im. Obrońców Westerplatte;

Przedszkole nr 16)

w Gdańsku

Standardy Ochrony Małoletnich, czyli bezpieczeństwo i ochrona małoletnich przed przemocą.

Mając jako cel nadrzędny dobra małoletnich wynikające z ich praw oraz z obowiązków i personelu Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3 w Gdańsku, na mocy Ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023, poz. 1606) oraz szanując, prawo każdego do równego traktowania bez względu na jego tożsamość płciową, orientację seksualną, poziom sprawności psychofizycznej, statusu społecznego, pochodzenia etnicznego, kulturowego **Zarządzeniem Nr /2024/2025** wprowadzono niniejsze Standardy Ochrony Małoletnich.

Podstawa prawna:

1. U. 2023 poz. 1606 USTAWA z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw.
2. *Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku* (Dz. U. 1997.78.483) – *zapisy regulują ochronę Dziecka przed przemocą, wyzyskiem i demoralizacją.*
3. *KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA* przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. z dnia 23 grudnia 1991 r.).
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”(Dz.U. 2023 poz. 1870).
5. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz.U. 2005 nr 180 poz. 1493).
6. Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2015.583, tj.) – zapisy regulujące relację pomiędzy rodzicami a dzieckiem oraz rodzicami i placówką oświatową, a także władzę rodzicielską, kontakty rodzica z dzieckiem i reprezentację dziecka.
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. 1997.88.553 z późn. zm.) oraz Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego – akty prawne regulujące m.in. interwencję w przypadku popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka.
8. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U.2023.0.984 tj.).
9. Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 lipca 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. 2020 poz. 1309).
10. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U.2023.0.900 tj.).

11. Ustawa o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich. (Dz.U. z 2022 r., poz. 1700).
12. Kodeksu postępowania karnego – art. 304, Kodeksu karnego – art.162.
13. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).
14. Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1304 ze zm.).

Postanowienia ogólne:

Standardy ochrony małoletnich są narzędziem służącym eliminowaniu ryzyka popełniania nadużyć wobec małoletnich, a jego przestrzeganie pozwala zminimalizować ryzyko wystąpienia nadużyć w relacjach z dziećmi. Opieka nad dziećmi to troska o ich godność, dobro fizyczne oraz psychiczne. Wszyscy członkowie personelu biorą na siebie tę odpowiedzialność, zwłaszcza, że okoliczności krzywdzenia małoletnich może być wiele. Małoletni mogą zostać wykorzystani w domu, w instytucji, w swoim środowisku, przez znajomego, rzadziej przez osobę nieznaną. Mogą zostać wykorzystani przez jednego lub kilku dorosłych, albo też przez innego małoletniego lub kilku małoletnich. Ktoś może wykorzystać małoletniego wyrządzając mu krzywdę i ktoś może być winnym zaniedbania, nie interweniując w celu przeciwdziałaniu krzywdzie.

Celem Standardów Ochrony Małoletnich jest:

1. Zapewnienie bezpieczeństwa małoletnim powierzonym w Zespole Szkolno - Przedszkolnym nr 3 oraz współpracującymi z nim instytucjom.
2. Udzielenie rodzicom lub prawnym opiekunom małoletnich moralnej pewności co do stosowania w przedszkolnej i szkolnej praktyce pedagogicznej najwyższych standardów dobra i bezpieczeństwa wychowanków: słuchania dzieci, szacunku wobec nich jako osób, doceniania ich wysiłków i osiągnięć, angażowania ich w procesy decyzyjne, zachęcania do podejmowania działań oraz pozytywnego motywowania ich do tego.

Cały personel placówki, w tym pracownicy instytucji, wolontariusze, stażyści oraz praktykanci znają treść dokumentu Standardy Ochrony Dzieci oraz stosują je w praktyce. Pracownicy realizują wyżej wymienione cele zgodnie ze swoimi kompetencjami, obowiązującym prawem oraz przepisami wewnętrznymi placówki.

Zasady ogólne:

1. Odpowiedzialnym za wdrażanie i realizację Standardów jest Dyrektor placówki.
2. Zapoznaje z nimi pracowników i zapewnia im niezbędne szkolenia:
  - a) zapoznanie ze Standardami, polegające na omówieniu ich stosowania odbywa się niezwłocznie po ich wprowadzeniu i potwierdzone zostaje oświadczeniem pracownika złożonym na piśmie Dyrektorowi placówki lub
  - b) przed podjęciem pracy na rzecz lub w Placówce,
  - c) dokumentem potwierdzającym przeszkolenie w powyższym zakresie są listy obecności oraz opis merytorycznej zawartości szkolenia.
3. Pracownicy Placówki stosują zasady wynikające ze Standardów podczas każdego kontaktu z małoletnim oraz dbają o ich upowszechnianie.
4. Zasady upowszechniania Standardów uwzględniają wykorzystywane w Placówce kanały informacyjne oraz zdolność do percepcji ich adresatów, są przygotowane przejrzyste, bez zbędnych ozdobników, jednakową, czytelną czcionką, w sposób zapewniający dostępność dla osób z niepełnosprawnościami.
5. Dyrektor placówki wyznacza osobę odpowiedzialną za monitoring realizacji Standardów.
6. Dyrektor placówki wyznacza osobę odpowiedzialną za przyjmowanie zgłoszeń dotyczących krzywdzenia dzieci oraz powiadamiania właściwych dla danej sytuacji organów.

Rozdział I

Słownik terminów:

- 1) DANE OSOBOWE – informacje dotyczące wychowanka Zespołu umożliwiające jego identyfikację.
- 2) DYREKTOR/WICEDYREKTOR (szkoły lub przedszkola) – rozumie się przez to: przełożonego (Dyrektora Zespołu), czyli osobę kierującą placówką i zatrudnioną tam grupą ludzi.
- 3) DZIECI O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH – dzieci, które potrzebują rozpoznania i zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych wynikających z następujących czynników: szczególnych uzdolnień, niepełnosprawności, niedostosowania społecznego, choroby przewlekłej, specyficznych trudności w uczeniu się, zaburzeń komunikacji językowej, niepowodzeń edukacyjnych, sytuacji kryzysowych lub traumatycznych, zaniedbań środowiskowych, które są związane z sytuacją bytową dziecka, oraz trudności adaptacyjnych, które wynikają z różnic kulturowych lub ze zmiany środowiska edukacyjnego.
- 4) INSTYTUCJA – każda firma/ organizacja/ instytucja itp. współpracująca z Zespołem.

- 5) MAŁOLETNI/ DZIECKO – wychowanek Zespołu Szkolno - Przedszkolnego nr 3, który nie ukończył 16 roku życia.
- 6) NAUCZYCIEL/ WYCHOWAWCA – członek personelu, którego zadaniem jest prowadzenie zajęć o charakterze dydaktycznym, opiekuńczym i wychowawczym na podstawie stosunku pracy.
- 7) OPIEKUN DZIECKA – osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny, albo inna osoba uprawniona do reprezentacji na podstawie przepisów szczególnych lub orzeczenia sądu (w tym rodzina zastępcza).
- 8) OSOBA ODPOWIEDZIALNA ZA POLITYKĘ OCHRONY DZIECI – pracownik wyznaczony przez dyrektora, który sprawuje nadzór nad realizacją Polityki Ochrony Dzieci w placówce.
- 9) PERSONEL – wszystkie osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę, a także osoby podejmujące obowiązki na zasadach wolontariatu, trenerzy, animatorzy, praktykanci, stażyści.
- 10) PRACOWNIK – osoba pełnoletnia, zatrudniona na umowę o pracę.
- 11) WYKORZYSTANIE (zamiennie: przemoc, molestowanie, nadużycie, prześladowanie) – to forma krzywdzenia polegająca na wywieraniu wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby, nawet przy zaistnieniu przyzwolenia z jej strony. Wyróżnia się wykorzystanie (przemoc) fizyczne, psychiczne, seksualne, cyberprzemoc i zaniedbanie:
  - **wykorzystanie fizyczne/przemoc fizyczna** – to każda forma niewłaściwego, nieprzypadkowego naruszenia nietykalności cielesnej małoletniego, zarówno zamierzonego, jak i wynikającego z zaniedbania opieki nad małoletnim (jak np. potrząsanie dzieckiem w formie kary, bicie, rzucanie, oszalaianie różnymi środkami, powodowanie oparzeń, topienie, duszenie lub inne używanie siły fizycznej). Do krzywdy fizycznej może dojść także wtedy, gdy rodzic lub opiekun prawny zatai objawy choroby nieletniego lub świadomie przyczyni się do niej.
  - **wykorzystywanie psychiczne/przemoc psychiczna** polega na uporczywym niewłaściwym traktowaniu emocjonalnym małoletniego, powodującym poważne i trwałe defekty w jego rozwoju emocjonalnym. W psychice małoletniego może się kodować przekaz, iż nie ma on żadnej wartości lub poczucie, że nie jest kochany ani akceptowany, albo że ma wartość jedynie wtedy, gdy odpowiada zadowalająco na potrzeby innych. Wykorzystanie lub przemoc psychiczna może polegać na stawianiu wymagań nieodpowiednich do wieku i rozwoju małoletniego. Mogą to być relacje, które przekraczają jego zdolności rozwojowe, czy też nadopiekuńczość lub ograniczenie możliwości odkrywania i uczenia się. Wykorzystanie emocjonalne przejawia się także poprzez zamknięcie nieletniego na normalne relacje, ma też miejsce wtedy, gdy małoletni widzą złe

traktowanie innych, co może prowadzić do tego, że będą się czuli zagrożeni. Do tej kategorii należy również demoralizowanie małoletnich.

- **o wykorzystywaniu seksualnym/przemocy seksualnej** mówimy w sytuacji, gdy dziecko świadomie lub nieświadomie zostaje użyte przez inną osobę w celu pobudzenia lub zaspokojenia seksualnego tejże osoby lub osób trzecich. Rozróżnia się tu wykorzystanie z fizycznym dotykiem i bez dotyku. Wykorzystanie z użyciem kontaktu fizycznego obejmuje penetrację lub akty niepenetrujące (obmacywanie, pieszczoty, pocałunki itd.). Wykorzystanie seksualne małoletniego bez używania dotyku ma miejsce wtedy, gdy małoletni jest fotografowany lub filmowany dla celów pornograficznych, prezentowane są mu treści erotyczne, jest świadkiem ekshibicjonizmu, jest konfrontowany z obscenicznym językiem lub nieprzyzwoitymi obrazami albo zachęcany, by zachowywał się w sposób seksualnie niewłaściwy.

- **cyberprzemoc** to wszelka przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych (komunikatorów), chatów, stron internetowych, blogów, SMS-ów, MMS-ów.

- **zaniedbanie** – pozbawienie małoletniego określonego dobra, powodujące znaczącą szkodę lub osłabienie jego rozwoju. W tej kategorii mieści się m. in. pozbawienie żywności, ubrania, ciepła, środków higieny, stymulacji intelektualnej, opieki, poczucia bezpieczeństwa, przyjaznych uczuć, opieki medycznej. Równie poważnym aktem zaniedbania jest niechronienie nieletniego przed szkodami fizycznymi i psychicznymi, przed niebezpieczeństwami, niezapewnienie mu odpowiedniej pomocy, w tym powierzenie go ludziom, którzy nie zapewniają mu odpowiedniej opieki medycznej i leczenia. Zaniedbywanie staje się widoczne dopiero w perspektywie dłuższego okresu czasu. Symptomami, które mogą świadczyć o zaniedbywaniu dziecka są m. in. niepokojąco mały wzrost lub masa ciała dziecka, czy też jego notoryczna nieobecność w Zespole. Zaniedbanie może wystąpić już w okresie ciąży z powodu używania przez matkę środków uzależniających.

12) **ZESPÓŁ INTERWENCYJNY/INTERDYSCYPLINARNY** – zespół pracowników powołany przez dyrektora w przypadku zaistnienia krzywdzenia dzieci.

13) **ZGODA RODZICA/PRAWNEGO OPIEKUNA DZIECKA** – zgoda rodziców/ prawnych opiekunów dziecka. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami/ opiekunami otrzymują informacje o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinno – opiekuńczy.

Rozdział II

Uszczegółowienie działań pracowników Zespołu w oparciu o Standardy:

1. W kontaktach z wychowankami:

1. Pracownicy placówki zobowiązani są do odnoszenia się z szacunkiem do dziecka, wydając dziecku polecenia rzeczowo, jasno i konkretnie.

2. Pracownicy zobowiązani są do spokojnego tłumaczenia dziecku oraz rozmowy z pozycji dziecka (kontakt wzrokowy).
3. Personel placówki pamięta, że pierwszymi i głównymi wychowawcami dzieci są rodzice/opiekunowie prawni, szanuje ich prawa oraz wspomaga w procesie wychowania.
4. Pracownicy Zespołu traktują każde dziecko indywidualnie, starając się rozumieć jego potrzeby i wspomagają jego możliwości.
5. Poprzez działania pedagogiczne i własną postawę, wspomagają dziecko w procesie integralnego rozwoju oraz czynią je współuczestnikiem i współtwórcą tego procesu.
6. Stosunek pracowników do dziecka cechuje: życzliwość, wyrozumiałość i cierpliwość, a jednocześnie stanowczość i konsekwencja w stosowaniu ustalonych kryteriów wymagań.
7. Pracowników obowiązuje obiektywizm, bezinteresowność i sprawiedliwość w traktowaniu każdego dziecka bez względu na okoliczności.

2. Samoobsługa, higiena, posiłki:

1. Pracownik w razie potrzeby pomaga dzieciom podczas posiłków, ubierania i rozbierania się dziecka.
2. Pracownik uczestniczy w posiłkach, nadzoruje ich przebieg, zachęca dzieci do ich spożywania, namawia do samodzielności, w razie potrzeby pomaga dziecku.
3. Niedopuszczalne jest zmuszanie dziecka do jedzenia.
4. Pracownik nadzoruje czynności higieniczne, zachęca dzieci do samodzielnego ich wykonywania, a w razie potrzeby pomaga np. przy myciu rąk, korzystaniu z toalety, czyszczeniu nosa lub innych czynnościach higienicznych.

Rozdział III

Określenia sposobu postępowania w przypadku podejrzenia lub zaistnienia sytuacji krzywdzenia dziecka:

1. Pracownicy placówki posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci:

A. czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci:

- 1) uczeń jest często brudny, nieprzyjemnie pachnie;
- 2) uczeń kradnie jedzenie, pieniądze itp.;
- 3) uczeń żebrze - uczeń jest głodny;
- 4) uczeń nie otrzymuje potrzebnej mu opieki medycznej, szczepień, okularów itp.;
- 5) uczeń nie ma przyborów szkolnych, odzieży i butów dostosowanych do warunków atmosferycznych;
- 6) uczeń ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, ugryzienia, rany), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić. Obrażenia są w różnej fazie gojenia;
- 7) podawane przez ucznia wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp.;
- 8) uczeń przejawia wcześniej nie występującą niechęć do lekcji wychowania fizycznego - uczeń nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody;
- 9) uczeń nadmiernie boi się rodzica lub opiekuna, boi się przed powrotem do domu;
- 10) uczeń wzdryga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła;
- 11) uczeń cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.;
- 12) uczeń jest bierny, wycofany, uległy, przestraszony, depresyjny itp. lub zachowuje się agresywnie, samookalecza się itp.;
- 13) uczeń osiąga słabsze wyniki w nauce w stosunku do swoich możliwości;
- 14) uczeń ucieka w świat wirtualny (gry komputerowe, Internet);
- 15) uczeń używa środków psychoaktywnych; sięga po alkohol;
- 16) nadmiernie szuka kontaktu z dorosłym (tzw. „lepkość” małoletniego);
- 17) w rozmowach, zachowaniu ucznia zaczynają dominować elementy/motywy seksualne;
- 18) uczeń jest rozbudzony seksualnie niestosownie do sytuacji i wieku;
- 19) uczeń ucieka z domu;
- 20) nastąpiła nagle i wyraźna zmiana zachowania ucznia, w tym istotnemu pogorszeniu ulegają jego wyniki w stosunku do możliwości, jak frekwencja ucznia;
- 21) uczeń nadmiernie, niepokojąco mówi o przemocy.

B. Niepokojące zachowania rodziców to:

- 1) rodzic (opiekun) podaje nieprzekonujące lub sprzeczne informacje lub odmawia wyjaśnień przyczyn obrażeń ucznia;
- 2) rodzic (opiekun) odmawia i nie utrzymuje kontaktów z osobami zainteresowanymi losem ucznia;

- 3) rodzic (opiekun) mówi o małoletnim w niepokojąco negatywny sposób np. ciągle obwinia, poniża, agresywnie strofuje ucznia;
  - 4) rodzic (opiekun) poddaje małoletniego surowej dyscyplinie lub jest zbyt pobłażliwy, co w tym wypadku prowadzi do istotnych i negatywnych skutków związanych z zachowaniem i czynami ucznia;
  - 5) rodzic mimo obowiązków prawnych odrzuca małoletniego;
  - 6) rodzic (opiekun) nie interesuje się losem i problemami małoletniego;
  - 7) rodzic (opiekun) często nie potrafi podać miejsca, w którym aktualnie przebywa małoletni;
  - 8) rodzic (opiekun) jest apatyczny, pogrążony w depresji;
  - 9) rodzic (opiekun) zachowuje się agresywnie;
  - 10) rodzic (opiekun) ma zaburzony kontakt z rzeczywistością np. reaguje nieadekwatnie do sytuacji;
  - 11) rodzic (opiekun) wypowiada się niespójnie w sprawie ucznia;
  - 12) rodzic (opiekun) nie ma świadomości lub neguje potrzeby małoletniego;
  - 13) rodzic (opiekun) przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym lub werbalnym;
  - 14) rodzic (opiekun) nadużywa alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka przez pracowników Zespołu wychowawca lub psycholog pracujący w Zespole podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania dla siebie pomocy (**załącznik nr 1 do niniejszych Standardów**).
  3. Pracownicy Zespołu monitorują sytuację i dobrostan dzieci poprzez rozmowy i współpracę z instytucjami, które udzielają pomocy dziecku.

C. Zasady postępowania w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby pozostające z nim w relacji wynikającej z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej:

1. Podejmując działania w sytuacji stwierdzenia krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia dziecka pracownicy Placówki uwzględniają obowiązek wszczęcia procedury Niebieskie Karty lub powiadomienia pisemnego organów ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa, przy czym zwracają uwagę, że osobą doznającą przemocy domowej jest również małoletni, który jest świadkiem przemocy między dorosłymi.
2. Dyrektor placówki w przypadku pozyskania informacji o zdarzeniu, co do którego zachodzi uzasadnione przypuszczenie lub zostało stwierdzone, że stanowi umyślny czyn zabroniony określony w Kodeksie karnym, popełniony przez rodzica albo opiekuna prawnego lub faktycznego, jest śmierć lub ciężki uszczerbek na zdrowiu małoletniego ma obowiązek

niezwłocznie zawiadomić o tym przewodniczącego Zespołu do spraw analizy zdarzeń, działającego przy Ministrze Sprawiedliwości.

3. Analizując sytuację dziecka pracownicy Placówki biorą pod uwagę:

- a) informacje podawane przez dziecko,
- b) obserwację jego rozwoju psychofizycznego, funkcjonowania w grupie, zachowania (oraz zmian w tych obszarach),
- c) możliwe do zaobserwowania obrażenia,
- d) rozwój dziecka i adekwatność symptomów (lub jej brak) względem wieku i rozwoju dziecka,
- e) czy symptom jest wyizolowany, czy występują inne, w tym czy występują symptomy specyficzne dla określonej formy przemocy,
- f) narrację o dziecku, o wydarzeniach w rodzinie i zachowania opiekunów w kontakcie z pracownikami Placówki.

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA PRZEMOCY WOBEC DZIECKA poniżej 9 roku życia

Obserwacje pracownika Placówki, sytuacje, których był świadkiem, informacje od osób będących w kontakcie z rodziną dziecka, informacje lub wnioski z informacji przekazanych przez dziecko

OBSZAR A	<p><i>Jeżeli zdarzyła się <u>co najmniej jedna</u> z poniżej opisanych, zaobserwowanych, opowiedzianych przez dziecko sytuacji w Obszarze A:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. b) ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp., c) opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. d) ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. e) dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania <ul style="list-style-type: none"> – widoczne ślady przemocy fizycznej, np. uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp., – widoczne ślady zaniedbania, np. brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku itp., występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy (np. opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia) i sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie, f) dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub w zabawie), identyfikuje się z rolą osoby doznającej przemocy i/lub sprawcy, g) dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). h) dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. i) dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). j) rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. uruchom procedurę Niebieskie Karty – jeżeli posiadasz do tego uprawnienie, 2. w przypadku braku uprawnień - sporządź niezwłocznie szczegółową notatkę w celu przekazania do Zespołu Interdyscyplinarnego oraz do dokumentacji własnej Placówki, 3. niezależnie od powyższego - pilnie skontaktuj się z numerem alarmowym 112, podaj dokładnie ustalenia oraz opis obserwowanego stanu psychofizycznego dziecka; dyspozytor ustali potrzebę skierowania Policji i/lub zespołu ratowniczego, 4. pamiętaj, aby w kontakcie z dzieckiem zachować zasady konstruktywnego komunikowania się z nim
----------	--

OBSZAR B	<p><i>Jeżeli zaznaczysz przynajmniej jeden punkt z Obszaru B:</i></p> <p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np. lękiem, izolacją, autoagresją, agresją, itp. Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej, <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> spotkaj się z rodzicami i zaproponuj im konsultację u specjalisty w celu diagnozy psychologicznej potrzeb dziecka, powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, jeżeli rodzice nie współpracują, a dziecko nie jest bezpieczne postępuj zgodnie z działaniami w obszarze A.
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z opiekunem/ami i/lub na sytuację powrotu do domu. <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie, porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka (z relacji samego dziecka) w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa w rodzinie, powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, dalej postępuj zgodnie z trybem A, również wówczas, gdy obydwoje opiekunowie są krzywdzący
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z opiekunami lub działaniach interwencyjnych placówki, opiekunowie nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku, dziecko jest rozdzielone z opiekunami na skutek ich emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostaje bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony innych opiekunów z rodziny. <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> powiadom sąd opiekuńczy. Przedstaw opis sytuacji, przytocz fakty, opisz, w jaki sposób rozumiesz sytuację jako profesjonalista, biorąc pod uwagę wiedzę pedagogiczną, psychologiczną, rozwój psychofizyczny itp. oraz wpływ sytuacji dziecka na jego rozwój i bieżące funkcjonowanie, powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu

	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>b) opiekunowie wchodzą w spór w sprawie odbioru dziecka w jego obecności, lub dotychczas złożone oświadczenie w sprawie odbioru dziecka dotyczyło tylko jednego z opiekunów</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. poczekaj na przybycie drugiego z opiekunów, 2. ustal, w rozmowie z opiekunami czy obydwójce mają jednakowe prawa rodzicielskie 3. jeżeli nie występuje przesłanka uniemożliwiająca kontakt jednego z opiekunów z dzieckiem – zaproponuj obydwójce jednorazową, wspólną rozmowę z pedagogiem / psychologiem / opiekunem / wychowawcą dziecka w celu mediowania sposobu odebrania dziecka w tym dniu, lub odbierania do chwili uregulowania tego sposobu przez samych opiekunów, dokładnie spisz ustalenia w notatce i oczekuj podpisania ich przez opiekunów, 4. jeżeli działanie kończy się niepowodzeniem tj. rodzice nie porozumiewają się w tym zakresie, spisz dokładnie ustalenia w notatce i oczekuj podpisania ich przez opiekunów, 5. wezwij Policję i w stosuj się do poleceń funkcjonariusza, 6. powiadom Sąd opiekuńczy o zaistniałej sytuacji jeżeli jedno z opiekunów przedstawia dokument potwierdzający, że wobec drugiego z opiekunów Prokuratura, Sąd lub Policja wydali zakaz zbliżania się do dziecka i/lub do miejsca w którym przebywa – zapoznaj się z dokumentem i stosuj się do niego
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>a) postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka, w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa dziecka w rodzinie. Jeśli dziecko nie jest bezpieczne postępuj zgodnie z trybem A.
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <p>a) na terenie placówki rodzic zachowuje się w sposób wskazujący na użycie środków psychoaktywnych lub inny, odbiegający od powszechnego rozumienia norm społecznych</p> <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. pilnie skontaktuj się z Centrum Powiadamiania Alarmowego 112 podając opis bieżącej sytuacji; dyspozytor ustali potrzebę skierowania Policji i/lub zespołu ratowniczego. Nie rozłączaj się, dopóki dyspozytor sam nie zakończy rozmowy – bądź cierpliwy i odpowiadaj spokojnie na każde pytanie, nawet, jeżeli wydaje ci się powtarzalne lub nieistotne, 2. uruchom procedurę Niebieskie Karty – jeżeli posiadasz do tego uprawnienie 3. w przypadku braku ww. uprawnień - sporządź sprawnie szczegółową notatkę w celu przekazania do Zespołu Interdyscyplinarnego, do innych służb oraz do dokumentacji własnej

Jeżeli zaznaczysz co najmniej 3 punkty z Obszaru C:

Sytuacja:

- a) opiekun był/jest karany za przemoc lub przemoc domową,
- b) wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy domowej wobec innej osoby, albo obecne podejrzenie przemocy domowej wobec dziecka,
- c) opiekun nadużywający środków psychoaktywnych, w tym leków bez opieki lekarskiej,
- d) poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem,
- e) rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa,
- f) dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje jedno lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność,
- g) niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka,
- h) matka i/lub ojciec (co najmniej jedno sprawujące opiekę nad dzieckiem) zostali rodzicami poniżej 18 r.ż. lub opiekun rozpoczął swoją funkcję wkrótce po osiągnięciu pełnoletności,
- i) ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy opiekunów

Podjmij działania:

1. porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie,
2. porozmawiaj z opiekunami na temat sytuacji rodziny, sposobu sprawowania opieki, wychowywania dziecka, zbadaj stopień bezpieczeństwa dziecka w rodzinie,
3. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu,
4. monitoruj sytuację dziecka - po 1, 2 i 3 miesiącach przeanalizuj ponownie sytuację dziecka w kontekście niniejszej procedury,
5. poinformuj pracownika placówki (wychowawca, pedagog szkolny), do której przechodzi dziecko, o swoich obserwacjach

POSTĘPOWANIE W SYTUACJI PODEJRZENIA PRZEMOCY WOBEC DZIECKA powyżej 9 roku życia

Obserwacje pracownika Placówki, sytuacje, których był świadkiem, informacje od osób będących w kontakcie z rodziną dziecka, informacje lub wnioski z informacji przekazanych przez dziecko

OBSZAR A	<p><i>Jeżeli zdarzyła się <u>co najmniej jedna</u> z poniżej opisanych, zaobserwowanych, opowiedzianych przez dziecko sytuacji w Obszarze A:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp., b) ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp., c) opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie, d) ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp., e) dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania: <ul style="list-style-type: none"> – ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, odparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp., – ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy Pracownika (ów) z opiekunami w tym zakresie, f) dziecko odtwarza doświadczaną przemoc w relacjach rówieśniczych lub w zabawie, identyfikuje się z rolą doznającej/ego przemocy i/lub sprawcy przemocy g) dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny), h) dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. i) dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu), j) z obserwacji pracownika Placówki wynika, że opiekun zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. uruchom procedurę Niebieskie Karty – jeżeli posiadasz do tego uprawnienie 2. w przypadku braku ww. uprawnień - sporządź sprawnie szczegółową notatkę w celu przekazania do Zespołu Interdyscyplinarnego, do innych służb oraz do dokumentacji własnej 3. niezależnie od powyższego - pilnie skontaktuj się z Centrum Powiadamiania Alarmowego 112 podając dokładnie ustalenia oraz opis obserwowalnego stanu psychofizycznego dziecka; dyspozytor ustali potrzebę skierowania Policji i/lub zespołu ratowniczego. Nie rozłączaj się, dopóki dyspozytor sam nie zakończy rozmowy – bądź cierpliwy i odpowiadaj spokojnie na każde pytanie, nawet, jeżeli wydaje ci się powtarzalne lub nieistotne 4. pamiętaj, aby w kontakcie z dzieckiem zachować zasady konstruktywnego komunikowania się z nim
-----------------	--

OBSZAR B	<p><i>Jeżeli zaznaczysz przynajmniej jeden punkt z Obszaru B:</i></p> <p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp. dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp. <p><i>Podjmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> spotkaj się z rodzicami i zaproponuj im konsultację u specjalisty w celu diagnozy psychologicznej potrzeb dziecka, powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, jeśli rodzice nie współpracują, a dziecko nie jest bezpieczne postępuj zgodnie z trybem A
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z opiekunem (opiekunami) i/lub na sytuację powrotu do domu <p><i>Podjmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie, porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka (Z relacji samego dziecka) w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa w rodzinie, powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, dalej postępuj zgodnie z trybem A
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub po działaniach interwencyjnych placówki, rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku, dziecko rozdzielone z rodzicami (emigracji, rozwód, sytuacja losowa), pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony opiekunów lub innych osób z rodziny, <p><i>Podjmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> powiadom sąd opiekuńczy. Przedstaw opis sytuacji, przytocz fakty, opisz, w jaki sposób rozumiesz sytuację jako profesjonalista biorąc pod uwagę wiedzę pedagogiczną, psychologiczną, rozwój psychofizyczny itp., powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka <p><i>Podjmij działania:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> porozmawiaj z rodzicem, który nie krzywdzi dziecka, w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa dziecka w rodzinie, jeśli dziecko nie jest bezpieczne postępuj zgodnie z trybem A

	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) na terenie placówki rodzic zachowuje się w sposób wskazujący na użycie środków psychoaktywnych lub inny, odbiegający od powszechnego rozumienia norm społecznych <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 4. pilnie skontaktuj się z Centrum Powiadamiania Alarmowego 112 podając opis bieżącej sytuacji; dyspozytor ustali potrzebę skierowania Policji i/lub zespołu ratowniczego. Nie rozłączaj się, dopóki dyspozytor sam nie zakończy rozmowy – bądź cierpliwy i odpowiadaj spokojnie na każde pytanie, nawet, jeżeli wydaje ci się powtarzalne lub nieistotne, 5. uruchom procedurę Niebieskie Karty – jeżeli posiadasz do tego uprawnienie 6. w przypadku braku ww. uprawnień - sporządź sprawnie szczegółową notatkę w celu przekazania do Zespołu Interdyscyplinarnego, do innych służb oraz do dokumentacji
	<p><i>Sytuacja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a) którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało wcześniej podejmowania działań interwencyjnych (w tym umieszczenia w pieczy zastępczej) <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. obserwuj dziecko, 2. jeśli zauważysz niepokojące objawy porozmawiaj z jego rodzicami w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa dziecka w rodzinie, 3. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu

OBSZAR C	<p><i>Jeżeli zaznaczysz co najmniej 3 punkty z Obszaru C:</i></p> <p><i>Sytuacja:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> d) opiekun był/jest karany za przemoc lub przemoc domową, e) wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy domowej albo obecne podejrzenie przemocy domowej wobec dziecka, f) opiekun nadużywający środków psychoaktywnych, w tym leków bez opieki lekarskiej, g) poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem, h) rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa, i) dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność, j) niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka, k) matka i/lub ojciec (co najmniej jedno sprawujące opiekę nad dzieckiem) zostali rodzicami poniżej 18 r.ż. lub opiekun rozpoczął swoją funkcję wkrótce po osiągnięciu pełnoletności, l) ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy opiekunów <p><i>Podejmij działania:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> 1. porozmawiaj z dzieckiem i ustal poziom jego bezpieczeństwa w rodzinie, 2. porozmawiaj z opiekunami na temat sytuacji rodziny, sposobu sprawowania opieki, wychowywania dziecka, zbadaj stopień bezpieczeństwa dziecka w rodzinie, 3. powiadom pomoc społeczną z wnioskiem o objęcie pracą socjalną lub innymi działaniami wspierającymi; poinformuj opiekuna o swoim działaniu, 4. monitoruj sytuację dziecka - po 1, 2 i 3 miesiącach przeanalizuj sytuację dziecka w kontekście niniejszej procedury.
-----------------	--

	5. poinformuj pracownika placówki (wychowawca, pedagog szkolny), do której przechodzi dziecko, o swoich obserwacjach.

Uwagi dodatkowe w zakresie rozpoznawania przemocy wobec dziecka:

1. Korzystaj z własnej obserwacji w zakresie zachowania opiekunów w trakcie rozmów z nimi. Opiekunowie ukrywający przemoc wobec dziecka mogą:
  - prezentować specyficzny stan psychiczny, np. zaniepokojenie,
  - stawiać w obronie drugiego rodzica,
  - bagatelizować obrażenia u dziecka,
  - odwracać wzrok,
  - kończyć rozmowę,
  - oskarżać cię o chęć zniszczenia rodziny,
  - być niespójni w wyjaśnianiu wydarzeń, przedstawiać niewiarygodne wyjaśnienia urazu, mieszać ich przebieg
2. Uwagę w diagnozowaniu przemocy wobec dziecka ze strony osób bliskich należy również zwrócić na:
  - widoczne, nieuzasadnione chorobą/losowym urazem ślady na ciele dziecka – zasinienia, otarcia, złamania, zadrapania, poparzenia, ugryzienia,
  - umiejscowienie ran,
  - liczne/częste obrażenia,
  - nietypowy wzór sińców, szczególne znaki i rany,
  - nietypowe oparzenia dziecka,
  - podejrzenie wyglądające ślady niezwiązane z krzywdzeniem dzieci,
  - urazy głowy,
  - śmierć dziecka z niejasnej przyczyny,
  - „zespół dziecka potrząsanego” – urazy głowy, szyi, ośrodkowego układu nerwowego, mogące objawiać się wymiotami, drgawkami, niemożnością uspokojenia dziecka,
  - wskaźniki behawioralne (w zachowaniu),
  - nieadekwatność obrażeń do wieku dziecka, jego rozwoju motorycznego itp.
3. Medyczne objawy alarmowe:
  - mnogie urazy, w różnych fazach gojenia,
  - uraz niemożliwy u dziecka w danym wieku,
  - liniowa granica oparzeń („rękawiczkowe” i „skarpetkowe”),

- ślady zastosowanego narzędzia,
- dziecko opowiada o przemocy w domu,
- zaobserwowana agresja (w tym słowna) rodzica wobec dziecka

4. Symptomy nadużycia seksualnego:

- wyraźne, nieuzasadnione chorobą otarcia, zaczerwienienia okolic intymnych,
- wiedza na temat seksualności nieadekwatna do wieku dziecka,
- treści seksualne prezentowane w zabawach i rysunkach dziecka,
- zachowania seksualne nieadekwatne do wieku (nadmierna erotyzacja zachowań, nadmierne zainteresowanie sferą seksualną, inicjowanie zabaw o charakterze seksualnym).

Powyższe objawy są specyficzne i mogą świadczyć o przemocy fizycznej lub wykorzystywaniu seksualnym. Rozpoznanie takich objawów powinno skutkować natychmiastową interwencją instytucji działających na rzecz ochrony dziecka jak w Trybie A.

Uwagi ogólne dotyczące postępowania w sytuacji podejrzenia przemocy wobec dziecka:

1. W każdej sytuacji pozostawaj w kontakcie z innymi osobami pomagającymi i wspierającymi rodzinę: z pomocy społecznej, z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, z policjantem dzielnicowym, itp.
2. Pamiętaj, aby w rozmowach z opiekunami dziecka, u którego podejrzewasz możliwość doświadczania przemocy, nie ujawniać informacji podawanych przez dziecko, lecz skupić się na uzyskiwaniu informacji od opiekunów.
3. Postaraj się przeanalizować potencjalne doświadczenia dziecka z każdego trybu, nawet jeżeli zgłoszenie dotyczy jednego wydarzenia.
4. Pamiętaj, aby nie sugerować się jednym, wyizolowanym czynnikiem z wyjątkiem symptomów oczywistych.

D. Postępowanie w sytuacji krzywdzenia dziecka przez inne osoby dorosłe lub nieznane z wieku:

Biorąc pod uwagę ewentualność potrzeby chronienia dzieci przed krzywdzeniem przez inne osoby dorosłe lub nieznane z wieku zarówno w kontakcie osobistym, jak również w kontakcie cyfrowym przyjmuje się:

1. W sytuacji zaobserwowania przez kogokolwiek z personelu lub przez opiekuna dziecka jego krzywdzenia, należy niezwłocznie zgłosić ten fakt Dyrektorowi placówki.
2. Dyrektor placówki podejmując działania wyjaśniające sytuację, nie ujawnia źródła powziętej informacji.
3. W celu wyjaśnienia może:

- prowadzić obserwacje własne,
- wykorzystać środki dozwolone prawem oświatowym,
- prowadzić rozmowy z osobą, co do której zachodzi podejrzenie, że dopuściła się zachowania krzywdzącego.

4. Jeżeli ujawnione zachowanie nosi znamiona przestępstwa, Dyrektor placówki nie prowadzi wewnętrznego wyjaśniania, lecz powiadamia organy ścigania.
5. Jeżeli ujawnione zostało naruszenie praw dziecka przez osoby nieustalone zarówno w kontakcie osobistym, jak i zdalnym (np. w kontakcie internetowym, telefonicznym itp.), Dyrektor placówki natychmiast powiadamia o tym organy ścigania.

Rozdział IV

Procedury interwencji w przypadku naruszenia Standardów ochrony małoletnich:

1. W przypadku uzyskania informacji lub zauważenia przez pracownika Zespołu, że dziecko jest krzywdzone, pracownik ma obowiązek sporządzenia notatki służbowej i przekazania pozyskanej informacji dyrektorowi.
2. Zgłoszona sprawa poddana jest wyjaśnieniu przez wychowawcę, psychologa i dyrektora.
3. Pracownicy wyjaśniający sprawę podejmują następujące działania:
  - przeprowadzają rozmowę z pokrzywdzonym dzieckiem
  - przeprowadzają rozmowę z innymi osobami, które pomogą w ocenie sytuacji
  - psycholog/ wychowawca lub dyrektor zaprasza opiekunów dziecka, którego krzywdzenie domniemywa i informuje ich o podejrzeniu
  - psycholog/wychowawca sporządza opis sytuacji przedszkolnej/szkolnej i rodzinnej dziecka na podstawie rozmów z dzieckiem, nauczycielami i rodzicami oraz stwarza plan pomocy dziecku (według ustalonego wzoru – **załącznik nr 2 lub 4 do Standardów**)
4. Plan pomocy dziecku powinien zawierać wskazania dotyczące:
  - działań, jakie przedszkole/szkoła podejmuje w celu zapewnienia dziecku poczucia bezpieczeństwa
  - wsparcia, jakie przedszkole/szkoła zaoferuje dziecku
  - skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.
5. Psycholog/wychowawca informuje dyrektora oraz rodziców/ opiekunów prawnych o stwierdzeniu podejrzenia naruszenia Standardów ochrony małoletnich.

6. Rodziców/opiekunów dziecka informuje się w formie pisemnej.
7. W przypadkach wymagających interwencji (np. stwierdzenia krzywdzenia dziecka przez członków rodziny lub w przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie dziecka) dyrektor powołuje **zespół interwencyjny**, w skład którego wchodzi: psycholog/pedagog szkolny, wychowawca dziecka, dyrektor/wicedyrektor (szkoły lub przedszkola), osoba odpowiedzialna za Standardy Ochrony Małoletnich (pedagog specjalny ustanowiony w danym roku szkolnym).
8. Zespół interwencyjny sporządza plan pomocy dziecku, spełniający wymogi określone w §1 pkt. 4 Standardów, na podstawie wiedzy posiadanej przez członków zespołu. Plan pomocy dziecku jest przedstawiany opiekunom dziecka z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.
9. Rodziców/ opiekunów dziecka informuje się w formie pisemnej.
10. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie dziecka (np. wobec pracownika Zespołu), powołanie zespołu jest obligatoryjne. Zespół interdyscyplinarny zaprasza opiekunów dziecka na spotkanie, w celu omówienia zgłaszanego podejrzenia. Z przebiegu spotkania sporządza się protokół.
11. Dyrektor przeprowadza rozmowę z pracownikiem, informując go o posiadanej relacji ze zdarzenia i o obowiązku złożenia zawiadomienia policji lub do prokuratury. Pracownika informuje się w formie pisemnej.
12. Dyrektor placówki składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury.
13. W przypadku podejrzenia krzywdzenia w domu rodzinnym dziecka, informuje się opiekunów dziecka o obowiązku placówki polegającym na zgłoszeniu podejrzenia naruszenia Standardów ochrony małoletnich do odpowiedniej instytucji (MOPS, prokuratura, policja lub sąd rodzinno – opiekuńczy).
14. Dyrektor/ pracownik Zespołu składa zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa (do prokuratury, policji lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny – **załącznik nr 3 do Sądu Rejonowego, Wydziału Rodzinnego i Nieletnich** lub przesyła formularz „Niebieska Karta”).
15. Składający zawiadomienie ma obowiązek zrobić kopie sporządzonej i przekazywanej instytucjom dokumentacji.
16. Dalszy tok postępowania leży w kompetencjach instytucji, do której zostało skierowane zawiadomienie.
17. Opiekunów prawnych dziecka informuje się na piśmie o podjętych działaniach związanych ze zgłoszeniem do odpowiednich instytucji zaistniałej sytuacji.
18. Z przebiegu interwencji sporządza się notatkę służbową (**załącznik nr 2**) oraz kartę interwencji, której **wzór stanowi załącznik nr 4** do niniejszych Standardów. Kartę załącza się

do dokumentacji dziecka w przedszkolu/szkole oraz przechowuje w Rejestrze zdarzeń podejrzenia krzywdzenia małoletnich, który jest zarchiwizowany w gabinecie pedagoga szkolnego.

19. Wszyscy pracownicy Zespołu i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych pozyskały informację o krzywdzeniu dziecka, lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

Rozdział V

1. Sposób ochrony danych osobowych i wizerunku dziecka:

1. Dane osobowe dziecka podlegają ochronie na zasadach określonych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2016/679.
2. Pracownik Zespołu ma obowiązek zachowania w tajemnicy danych osobowych, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przed nieuprawnionym dostępem.
3. Dane osobowe dziecka są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.
4. Pracownik Zespołu jest uprawniony do przetwarzania danych osobowych dziecka i udostępniania tych danych w ramach pracy w zespole interwencyjnym.
5. Pracownik Zespołu może wykorzystać informacje o dziecku, w celach szkoleniowych lub edukacyjnych, wyłącznie z zachowaniem anonimowości dziecka oraz w sposób uniemożliwiający identyfikację dziecka.

2. Zasady ochrony wizerunku dziecka:

1. Przedszkole/szkola, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka.
2. Pracownik Zespołu nie udostępnia informacji o dziecku i jego sytuacji rodzinnej osobom postronnym (np. przedstawicielom mediów).
3. Pracownik Zespołu nie umożliwia osobom postronnym utrwalania wizerunku dziecka na terenie instytucji bez pisemnej zgody opiekunów dziecka.
4. Pracownik Zespołu nie wypowiada się w kontakcie z osobami postronnymi o sprawie dziecka lub jego opiekuna.
5. Pracownik Zespołu, w wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach, może wypowiedzieć się w kontakcie z osobami postronnymi (np. przedstawicielami mediów) o sprawie dziecka lub jego opiekuna – po wyrażeniu pisemnej zgody przez opiekuna dziecka.

6. W celu realizacji materiału medialnego można udostępnić mediom wybrane pomieszczenia placówki. Decyzję w sprawie udostępnienia pomieszczenia podejmuje dyrektor.
7. Dyrektor placówki, podejmując decyzję, o której mowa w punkcie poprzedzającym, poleca pracownikowi placówki przygotować wybrane pomieszczenie przedszkola/szkoły w celu realizacji materiału medialnego w taki sposób, by uniemożliwić filmowanie przebywających na terenie przedszkola/szkoły dzieci.
8. W celach wewnętrznego używania wizerunku dziecka, zgodę opiekunów przyjmuje się na pierwszym spotkaniu z rodzicami od rodzica na nim obecnego. Opiekunowie winni zostać poinformowani o jej obowiązywaniu do ukończenia edukacji, lub do czasu wycofania zgody choćby przez jednego z opiekunów lub do nabycia przez dziecko pełnoletności. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych do opiekuna dziecka – bez wiedzy i zgody tego opiekuna.
9. Upublicznienie przez pracownika Zespołu wizerunku dziecka, utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio – wideo) wymaga pisemnej zgody opiekuna dziecka.
10. *Utrwalenie wizerunku dziecka dokonuje się tylko przy użyciu urządzeń stanowiących własność placówki. Nie wykorzystuje się do tego prywatnych aparatów.*

Rozdział VI

Określenie sposobu bezpiecznego dostępu do Internetu:

1. Zespół, zapewniając dzieciom dostęp do Internetu, jest zobowiązane podejmować działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju; w szczególności zobowiązane jest zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.
2. Na terenie placówki dostęp dziecka do Internetu możliwy jest wyłącznie pod nadzorem pracownika Zespołu.
3. Pracownik pedagogiczny Zespołu ma obowiązek informowania dzieci o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Czuwa także nad czyhającymi zagrożeniami podczas korzystania z Internetu przez dzieci.

Rozdział VII

1. Kontakt fizyczny w relacji dziecko – pracownik Zespołu:

1. Zespół zapewnia bezpieczne warunki przebywania, w tym ochronę zdrowia dziecka w Zespole.

2. W sytuacji zajęć i zabaw personel Zespołu ma prawo przytulać dziecko, sadzać je na kolanach, trzymać na rękach, bezpośrednio pomagać dziecku w wykonywaniu ćwiczeń sprawnościowych, zadań ruchowych oraz zajęć manualnych – tylko za zgodą dziecka i z jego inicjatywy.
3. W sytuacji zagrożenia wypadkiem, kontuzją, urazem, itp., personel Zespołu ma prawo: zdecydowanie, ale nie gwałtownie odsunąć dziecko od źródła zagrożenia, wyprowadzić dziecko lub przenieść je w bezpieczne miejsce, stanowczo, ale nie gwałtownie odebrać dziecku przedmiot zagrażający jego zdrowiu, o ile okoliczności pozwolą, powinien wyjaśnić dziecku przyczyny swoich działań.
4. Na wypadek sytuacji ratowania zdrowia i życia dziecka wszyscy pracownicy placówki (są przeszkalani w zakresie udzielania pierwszej pomocy oraz stosują odpowiednią procedurę obowiązującą w przedszkolu i szkole) mają prawo i obowiązek w tych okolicznościach udzielić bezpośredniej pomocy dziecku.
5. W sytuacji wykonywania czynności pielęgnacyjnych personel Zespołu:
  - ma obowiązek wykonywać wszystkie czynności pielęgnacyjne przy dziecku (takie jak mycie i pielęgnacja intymnych okolic ciała dziecka, np. w sytuacji, gdy dziecko się zanieczyści/zmoczy – zmiana bielizny, ubrania), ma też obowiązek systematycznie dbać o czystość rąk i buzi dziecka
  - w zależności od stopnia samodzielności dziecka personel Zespołu wyręcza je w działaniach samoobsługowych, pomaga lub tylko kontroluje, a także wspiera wysiłki dziecka, zawsze uprzedza dziecko o potrzebie i konieczności wykonania przy nim danej czynności, a same czynności pielęgnacyjne wykonuje w sposób delikatny, spokojnie, bez pośpiechu – tak, aby dziecko czuło się w tych sytuacjach bezpiecznie
  - za zmożenie się czy zanieczyszczenie dziecko nigdy nie jest z karane, zawstydzane, ośmieszane
  - w sytuacjach: rozbierania, przebierania się, ubierania personel placówki:
    - w przypadku dzieci bardziej samodzielnych służy im pomocą za ich zgodą
    - dzieciom mniej zaradnym w w/w czynnościach pomaga w większym stopniu lub całkowicie je w nich wyręcza
    - wszystkie te czynności wykonuje w sposób delikatny, spokojnie, bez zbędnego pośpiechu, dbając o komfort dziecka (np. na basenie, podczas wycieczek szkolnych).

2. Personel placówki – zastosowanie języka wobec wychowanków:

1. Zawsze zwraca się do dziecka po imieniu.

2. Mówi do dziecka spokojnie, nie podnosi głosu.
3. Używa języka zrozumiałego dla dziecka, a zarazem poprawnego pod względem reguł językowych.
4. Nie używa słów i wyrażeń niecenzuralnych.
5. Nie etykietuje dziecka, nie ośmiesza go i nie upokarza.
6. Nie używa wobec dziecka przemocy psychicznej, nie grozi dziecku i nie straszy, aby uzyskać posłuszeństwo – uprzedza dziecko o wszystkich swoich wobec niego zamierzeniach.
7. Nie ocenia postępowania rodziców dziecka w jego obecności.
8. Nigdy nie pozostawia dziecka bez wyjaśnienia – tłumaczy swoje decyzje.
9. Nigdy nie pozostaje obojętnym na wyrażoną przez dziecko chęć nawiązania kontaktu, rozmowy.
10. Zachęca dziecko do mówienia.
11. Wszystkie dzieci traktuje jednakowo, bez względu na kolor skóry, pochodzenie, środowisko społeczne, tradycje kulturowe i religijne, status materialny, stan zdrowia, wygląd, zachowanie, itp.

3. Metody wychowawcze stosowane w przedszkolu i szkole:

1. Procesy edukacyjne organizowane w Zespole są zgodne z zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy umysłowej, na poziomie możliwości psychofizycznych dzieci oraz zgodnie z tempem ich rozwoju.
2. W Zespole stosowana jest metoda oparta na wzajemnym szacunku oraz wspieraniu dziecka w zrozumieniu jego potrzeb i motywów działania, a także rozwijaniu umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami wynikającymi z braku zaspokojenia tych potrzeb.
3. W Zespole stosowany jest kodeks dobrego zachowania, który ma na celu wzmacnianie pozytywnych zachowań i eliminowanie negatywnych. W każdej grupie, wychowankowie wspólnie z wychowawcą tworzą kontrakt/ kodeks regulujący funkcjonowanie grupy.
4. Wobec dzieci stosowane są konsekwencje nieodpowiedniego zachowania, a nie kary, z uwzględnieniem praw dziecka i poszanowaniem jego godności.
5. W pierwszej kolejności pracownicy zwracają uwagę i podkreślają naturalne konsekwencje działania dziecka np. gdy zepsuło zabawkę czy dokuczyło koledze itp.
6. Nagrodę może stanowić: pochwała indywidualna, pochwała na tle grupy, nadanie przywileju, pochwała do rodzica itp.

7. W celu wyeliminowania negatywnych zachowań dziecka, które mogą być niebezpieczne dla niego samego lub innych osób mogą być podejmowane szczególne środki będące konsekwencjami negatywnych zachowań.
8. Konsekwencją negatywną może być: zmiana aktywności, indywidualne zwrócenie uwagi, rozmowa nt. itp.
9. Konsekwencje są stosowane z uwzględnieniem praw dziecka i poszanowaniem jego godności.
10. Przy zastosowaniu zarówno konsekwencji pozytywnej, jak i negatywnej w przedszkolu i szkole zachowane są zasady:
  - dzieci znają kodeks obowiązujący w grupie, wiedzą jakie zachowania są niedozwolone i wiedzą, z jakimi konsekwencjami się one wiążą
  - pracownik Zespołu zawsze wyraża sprzeciw wobec zachowania, a nie wobec dziecka, wyraża swoje oczekiwania wobec dalszego postępowania wychowanka, naprawienia skutków negatywnego działania oraz pokazuje dziecku metody i sposoby radzenia sobie w podobnych sytuacjach bez naruszania obowiązujących norm
  - nauczyciele zobowiązani są do zapoznania rodziców dzieci z zasadami panującymi w Zespole.
11. *Zachowaniami niedozwolonymi między dziećmi są m. in:*
  - wyszydzanie, drwienie, poniżanie,
  - zaczepki słowne i fizyczne: poszturchiwanie, kopanie, gryzienie, grożenie.
  - szantażowanie, handel przedmiotami oraz towarami zakazanymi takimi jak handel substancjami psychoaktywnymi zmieniającymi świadomość, alkoholem, papierosami, przyjmowania zakładów pieniężnych. Dyrektor placówki podejmuje działania w tym zawiadomią Policję oraz sąd opiekuńczy oraz powiadamia o tym fakcie opiekunów.
  - używanie wizerunku i innych danych osobowych innego dziecka bez jego zgody.
  - kradzież, przywłaszczenie mienia, niszczenie cudzej własności, wyłudzenie i wymuszenie.

4. Zasady podejmowania działań w kierunku zachowania bezpiecznych relacji między dziećmi w przypadku:

A. agresji fizycznej:

1. Nauczyciel bądź inny dorosły świadek zdarzenia przerywa zachowanie agresywne:

(- Stanowczo i zdecydowanie krzyknij w ich kierunku „stop!” i przekaz uczestnikom wyraźnie: „zabraniam!, „nie zgadzam się na takie zachowanie!”

- Komunikaty: polecenia, nakazy itp. wypowiadaj głośno i wyraźnie, dobitnym tonem.

- Używaj komunikatów krótkich, zawartych w jednym słowie lub wyrażeniu, np. stój! Odejdź na 5 kroków w tył! Zatrzymaj się! Odsuń się! Trzymaj ręce wzdłuż ciała! Usiądź! Puść go!, Nie wolno! itp.)

2. wzywając jednocześnie pomocy innej osoby dorosłej. W przypadku braku reakcji ze strony dziecka, które swoim zachowaniem zagraża innym, pracownik może w ramach obrony koniecznej podjąć fizyczne powstrzymanie napastnika, np. chwycić go za rękę, odebrać przedmiot zagrażający zdrowiu lub życiu innych, którego dziecko używa. Pracownik winien na bieżąco oceniać sytuację w taki sposób, aby jego działanie było współmierne do zagrożenia biorąc pod uwagę, że jako dorosły ma fizyczną przewagę nad dzieckiem. Działanie jest możliwe do wykonania wyłącznie w trakcie trwania zdarzenia.

3. Ucznia przejawiającego niebezpieczne zachowanie izoluje się od grupy lub zarządza się wyprowadzenie grupy w inne miejsce.

4. Jeżeli któreś z dzieci doznało jakichkolwiek obrażeń fizycznych:

a) w przypadku konieczności – rozpocznij udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej, wydaj polecenie najbliższej stojącej osobie wykonania połączenia na numer alarmowy 112. Pamiętaj, że do chwili przybycia zespołu ratownictwa medycznego lub Policji to ty dowodzisz akcją i masz prawo wydawania poleceń: „dzwoń na 112!”, „odsunąć się!”, „biegnij po telefon!”, itp.,

b) w przypadku zdarzeń niezagrażających życiu dziecka w sposób wyżej opisany, wezwij szkolną pielęgniarkę i – w miarę możliwości - tylu pracowników, ile dzieci brało udział w bójce,

c) jeżeli któreś z dzieci używało narzędzia stwarzającego niebezpieczeństwo innym uczniom – w miarę możliwości zabezpiecz je, żądając od dziecka jego oddania.

5. Nauczyciel lub inna osoba dorosła powiadamia Dyrekcję Szkoły (dyrektora lub wicedyrektora), pedagoga i/lub psychologa.

6. W sytuacji trudności w wygaszeniu pobudzenia ucznia szkoła wzywa jego rodziców/opiekunów prawnych i/lub pogotowie ratunkowe i/lub policję.

7. Zachowanie agresywne skutkuje ustaleniem z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia niezbędnych form pomocy i współpracy.

8. Przy braku współpracy z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia szkoła powiadamia Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego.

B. agresji słownej:

1. Stanowczo i zdecydowanie krzyknij w ich kierunku „stop!” i przekaz uczestnikom wyraźnie: „zabraniam!”, „nie zgadzam się na takie zachowanie!”
2. Komunikaty: polecenia, nakazy itp. wypowiadaj głośno i wyraźnie, dobitnym tonem,
3. Używaj komunikatów krótkich, zawartych w jednym słowie lub wyrażeniu, np. „nie wolno”, „Odejdź na 5 kroków w tył!”, „Odsuń się!” „Siadaj!” itp.
4. Wezwij tylu pracowników, ile dzieci brało udział w zdarzeniu.
5. Wspólnie z pozostałymi pracownikami rozdziel dzieci, aby ograniczyć im wzajemny kontakt ze sobą.
6. Spisz niezwłocznie i przekaz pedagogowi/psychologowi szkolnemu notatkę zawierającą opis faktów, uwzględniając zapamiętane cytaty wypowiedzi.
7. Wychowawcy klas, pedagog szkolny oraz psycholog prowadzą z dziećmi rozmowy przywracające zasady bezpiecznego zachowania, nakładając adekwatne obowiązki, np. naprawienia szkód. Zaleca się prowadzenie rozmów z dziećmi po upływie czasu pozwalającego im ochłonąć.
8. Na podstawie analizy poziomu zagrożenia (zaangażowanie dzieci, wulgarne wyzwiska, poniżanie, naruszanie innych praw) wychowawcy klas, do których uczęszczają dzieci wzywają rodziców wyznaczając im jak najbliższy termin spotkania w celu omówienia sytuacji.
9. Jeżeli wydarzenia nie można przerwać, interweniujący pracownik wzywa Policję, telefonując na 112.
10. W każdym przypadku – pedagog szkolny w porozumieniu z Dyrektorem placówki rozważa zawiadomienie Sądu Rodzinnego o zachowaniu uczniów odpowiedzialnych za inicjowanie zdarzenia, a podjętą decyzję negatywną dokumentuje pisemnie.

C. zachowania dziecka uniemożliwiającego prowadzenie zajęć:

1. Stanowczo i zdecydowanie krzyknij w kierunku dziecka „stop!” i przekaz wyraźnie: „zabraniam!”, „nie zgadzam się na takie zachowanie!”
2. Komunikaty: polecenia, nakazy itp. wypowiadaj głośno i wyraźnie, dobitnym tonem.
3. Używaj komunikatów krótkich, zawartych w jednym słowie lub wyrażeniu, np. „nie wolno!”, „Siadaj!”, „Nie pozwalam!”, „Koniec!”
4. Uspokój sytuację w klasie i kontynuuj zajęcia, po których sporządź notatkę i powiadom wychowawcę klasy.
5. W przypadku braku reakcji na upomnienia pracownika, wezwij Dyrektora lub jego zastępcę celem odizolowania ucznia od pozostałych dzieci biorących udział w zajęciach.
6. W sytuacji dwukrotnie powtarzających się zachowań uniemożliwiających prowadzenie lekcji, zwróć się do wychowawcy klasy o, lub będąc wychowawcą klasy:

- a) zainicjuj spotkanie zespołu nauczycieli uczących w danej klasie celem omówienia powtarzających się sytuacji i rozwiązania problemu, zaprosz do udziału w spotkaniu opiekunów dziecka,
- b) w przypadku nieskuteczności tego działania i przejawiania przez dziecko cech demoralizacji, przygotuj pismo do sądu opiekuńczego i przekaz je Dyrektorowi placówki.

5. Zasady postępowania w sytuacji znalezienia w szkole podejrzanej substancji:

1. Zapewnij sobie wsparcie drugiego pracownika.
2. Usuń dzieci z miejsca ujawnienia substancji, której nie możesz zidentyfikować.
3. Jeżeli substancję ujawnił przy dziecku, zapewnij bezpieczeństwo jemu i pozostałym dzieciom poprzez zaopiekowanie go w oddzielnym pomieszczeniu.
4. Nakaż dzieciom odejście z miejsca zdarzenia.
5. W miarę możliwości zabezpiecz miejsce ujawnienia substancji, nie dotykaj jej.
6. Powiadom służby łącząc się z telefonem alarmowym 112, przekaz niezbędne informacje.
7. Powiadom Dyrektora placówki a w dalszej kolejności pedagoga i psychologa szkolnego.
8. Stosuj się do poleceń przybyłych służb.
9. Sporządź szczegółowy opis wydarzeń i przekaz osobie odpowiedzialnej za przyjmowanie zgłoszeń, niezależnie, czy ujawniono osobę, która posiadała, wniosła substancję.

6. Zasady postępowania w sytuacji podejrzenia posiadania przez dziecko środka psychoaktywnego:

1. Zapewnij sobie wsparcie drugiego pracownika.
1. Jeżeli substancję ujawnił_ przy dziecku, zapewnij bezpieczeństwo jemu i pozostałym dzieciom poprzez zaopiekowanie go w oddzielnym pomieszczeniu.
2. W miarę możliwości zabezpiecz substancję, nie dotykaj jej, nie pozwól dziecku, które ją posiadało manipulować przy niej, używać jej, ani pozostawiać samemu w pomieszczeniu.
3. Powiadom służby łącząc się z telefonem alarmowym 112, przekaz niezbędne informacje.
4. Powiadom Dyrektora placówki a w dalszej kolejności pedagoga, psychologa szkolnego, pielęgniarkę szkolną.
5. Powiadom opiekunów ucznia o zdarzeniu i bieżącej sytuacji.
6. Stosuj się do poleceń przybyłej służby/służb.
7. Sporządź szczegółowy opis wydarzeń i przekaz osobie odpowiedzialnej za przyjmowanie zgłoszeń.
8. W dalszych działaniach podejmij pracę profilaktyczną z opiekunami i dzieckiem.

7. Zasady postępowania w sytuacji stanu dziecka wskazującego na użycie środka psychoaktywnego:

1. Pracownik mając wiedzę w zakresie objawów używania środków psychoaktywnych szczególnie zwraca uwagę na czynniki mogące sugerować bycie odurzonym tj. wszystkie zachowania odbiegające od normy danego dziecka na między innymi:

- woń alkoholu od dziecka,
- charakterystyczny zapach skóry, włosów,
- drżenie rąk,
- różne bóle,
- drgawki,
- utrata,
- świadomości,
- agresja fizyczna,
- agresja werbalna,
- pobudzenie ruchowe,
- otępienie,
- spowolnienie ruchów,
- powiększone/ zmniejszone źrenice,
- światłowstręt,

2. Jeżeli zachowanie dziecka zagraża jego zdrowiu lub życiu albo zdrowiu lub życiu innych, pilnie skontaktuj się z Centrum Powiadamiania Alarmowego 112 podając opis bieżącej sytuacji; dyspozytor ustali potrzebę skierowania Policji i/lub zespołu ratowniczego. Nie rozłączaj się, dopóki dyspozytor sam nie zakończy rozmowy – bądź cierpliwy i odpowiadaj spokojnie na każde pytanie, nawet, jeżeli wydaje ci się powtarzalne lub nieistotne.

3. W przypadku konieczności – rozpocznij udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej, wydaj polecenie najbliższej stojącej osobie wykonania połączenia na numer alarmowy 112. Pamiętaj, że do chwili przybycia zespołu ratownictwa medycznego lub Policji to ty dowodzisz akcją i masz prawo wydawania poleceń: „dzwoń na 112!”, „odsunąć się!”, „biegnij po telefon!”, itp.,

4. Zapewnij sobie wsparcie drugiego pracownika.

5. Zabezpiecz miejsce zdarzenia:

- a) poprzez odizolowanie dziecka, które wymaga interwencji
- b) jeżeli nie jest to możliwe, poprzez wydanie poleceń dzieciom do odejścia z tego miejsca.

6. Jeżeli przy dziecku znajduje się substancja niewiadomego pochodzenia lub środki farmakologiczne, lub posiada ono narzędzia, którymi mogłoby zranić siebie lub innych – w miarę możliwości zabezpiecz je, lub poleć to osobie towarzyszącej. Nie dotykaj zabezpieczonych

przedmiotów, nie pozwól dziecku, które je posiadało manipulować przy nich, używać ich ani pozostawiać samemu w pomieszczeniu.

7. Powiadom Dyrektora placówki, a w dalszej kolejności pedagoga, psychologa szkolnego, pielęgniarkę szkolną.
8. Powiadom opiekunów ucznia o zdarzeniu i bieżącej sytuacji.
9. Stosuj się do poleceń przybyłej służby/służb.
10. Sporządź szczegółowy opis wydarzeń i przekaz osobie odpowiedzialnej za przyjmowanie zgłoszeń.
11. W dalszych działaniach podejmij pracę profilaktyczną z opiekunami i dzieckiem.

Rozdział VIII

Określenie sposobu sprawdzania pracowników placówki pod kątem niekaralności za przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego:

1. Zespół monitoruje swoich pracowników w celu zapobiegania krzywdzeniu dzieci.
2. Rozpoczynając pracę w placówce pracownicy mają obowiązek zapoznania się z obowiązującymi w placówce Standardami Ochrony Małoletnich.
3. Pracownicy Zespołu są przeszkoleni w zakresie rozpoznawania czynników oraz identyfikacji symptomów krzywdzenia dzieci.
4. Wszyscy zatrudnieni są poinformowani o odpowiedzialności prawnej pracowników placówki, w zakresie ich obowiązku do podejmowania interwencji w sytuacji rozpoznania krzywdzenia wychowanka.
5. Wszyscy pracownicy przechodzą szkolenie w zakresie procedury „Niebieskie Karty” oraz jak rozpoznać symptomy skrzywdzonego małoletniego.
6. Pracownicy placówki mają dostęp do danych kontaktowych lokalnych placówek (**załącznik nr 1 do niniejszych Standardów**), które zajmują się ochroną dzieci oraz zapewniają pomoc w nagłych wypadkach (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej itp.).
7. Każdy z pracowników niepedagogicznych podpisuje oświadczenie o niekaralności za przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego.
8. Każdy pracownik pedagogiczny podpisuje oświadczenie, że posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych.
9. Każdy pracownik pedagogiczny dostarcza informację, iż nie figuruje w kartotece karnej Krajowego Rejestru Karnego Ministerstwa Sprawiedliwości.

10. Każdy pracownik pedagogiczny i niepedagogiczny podpisuje **załącznik nr 5 do niniejszych Standardów**.
11. W stosunku do pracowników pedagogicznych dyrektor pobiera informację z:
  - Krajowego Rejestru Karnego w sprawie czy dany pracownik widnieje w Rejestrze Sprawców Przepływstw na Tle Seksualnym.
  - Systemu Informacji Oświatowej czy dany pracownik znajduje się w centralnym rejestrze orzeczeń dyscyplinarnych prowadzonym przez Ministra Edukacji i Nauki.
12. 12. Każdy opiekun prawny dziecka jest zobowiązany do zapoznania się ze Standardami ochrony małoletnich oraz podpisania **załącznik nr 6 do niniejszych Standardów**.

Rozdział IX

Ewaluacja stosowania Standardów

1. Dyrektor Zespołu wyznacza pracownika Zespołu, jako osoby odpowiedzialnej za Standardów Ochrony Małoletnich w Zespole.
2. Osoba, o której mowa w punkcie 1, jest odpowiedzialna za monitorowanie realizacji Standardów, za reagowanie na sygnały naruszenia Standardów oraz za proponowanie zmian w Standardów.
3. Osoba odpowiedzialna za Standardy Ochrony Małoletnich w Zespole, przeprowadza wśród pracowników Zespołu, **co dwa lata**, ankietę monitorującą poziom realizacji Standardów. **Wzór ankiety stanowi załącznik**.
4. W ankiecie pracownicy Zespołu mogą proponować zmiany Standardów oraz wskazywać naruszenia ich w placówce.
5. Osoba, o której mowa w pkt. 1 niniejszego paragrafu, dokonuje opracowania wypełnionych przez pracowników placówki ankiet. Sporządza na tej podstawie raport z monitoringu, który następnie przekazuje dyrektorowi Zespołu.
6. Dyrektor, w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Zespołu, wprowadza do Standardów niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom Zespołu ich nowe brzmienie.
- 7.

Rozdział X

Przepisy końcowe

1. Standardy wchodzi w życie na mocy zarządzenia dyrektora Zespołu.
2. Ze Standardami są zapoznani wszyscy pracownicy Zespołu co potwierdzają własnoręcznym podpisem.

3. Rodzice mają możliwość zapoznania się ze Standardami, które są zamieszczone na stronie internetowej Zespołu.

Załącznik nr 1 do Standardów ochrony małoletnich przed przemocą

WAŻNE ADRESY – DO KOGO O POMOC W KRYZYSIE DLA DZIECI I DOROSŁYCH!

- **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 6**, 80-704 Gdańsk, ul. Lenartowicza 21,
tel. 58 301 18 15, godziny otwarcia: od poniedziałku do piątku 8.00 – 17.30.
- **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie**, 80-432 Gdańsk, ul. Konrada Leczkowa 1A,
tel. 58 342 31 50, godziny otwarcia: od poniedziałku do piątku 7.30 – 15.30.

- **Ośrodek Interwencji Kryzysowej MOPR**, 80-543 Gdańsk, Plac Ks. J.Gustkowicza 13, tel. 58 5110121, czynny całą dobę.
- **Gdański Ośrodek Pomocy Psychologicznej dla Dzieci i Młodzieży**, 80-406 Gdańsk, ul. Raclawicka 17, tel. 50 347 89 30, godziny otwarcia: od poniedziałku do piątku 7.00 do 20.00.
- **Gdański Ośrodek Promocji Zdrowia i Profilaktyki Uzależnień**, 80-409 Gdańsk, ul. Wrzeszczańska 29, godziny otwarcia: od poniedziałku do piątku 7.00 – 15.00.
- **Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży**: 116 111 czynny codziennie w godzinach od 12.00 do 2.00 (połączenie bezpłatne).
- **Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka**: 800 12 12 12 czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.15 do 20.00. Można dzwonić po godzinie 20.00 lub w dni wolne od pracy, zgłosić problem i pozostawić swój numer kontaktowy aby pracownik telefonu zaufania oddzwonił.
- **Gdańskie Centrum Profilaktyki Uzależnień**, 80-852 Gdańsk, ul. Dyrekcyjna 5, tel. 58 320 02 56, godziny otwarcia: od poniedziałku do piątku 7.00 – 15.00
- **Komisariat Policji II**, 80 -754 Gdańsk, ul. Długa Grobla 4, tel. 47 74 13 422, czynny całą dobę
- **Straż Miejska**, 80-724 Gdańsk, ul. Elbląska 54, tel. 58 301 30 11, otwarte codziennie 7.00 – 22.00.
- **Stowarzyszenie Praktyków Profilaktyki Społecznej**, 80-863 Gdańsk, Plac Solidarności 1/3.19, tel. 733 522 733.
- **Centrum Wsparcia dla osób w stanie kryzysu emocjonalnego**: w ramach Centrum Wsparcia Fundacja Itaka prowadzi całodobową przez 7 dni w tygodniu pomoc telefoniczną pod nr tel. 800 70 22 22.
- **Centrum Praw Kobiet**, 80-866 Gdańsk, ul. Gdyńskich Kosynierów 11, tel. 604 590 117, godziny otwarcia: od poniedziałku do piątku 10.00-18.00.
- **Telefon Nadziei dla kobiet w ciąży i matek w trudnej sytuacji życiowej**: 800 112 800 czynny od poniedziałku do piątku w godz. 15.00-7.00, w sobotę, niedzielę i święta czynne całą dobę (połączenie bezpłatne).

Załącznik nr 2 do Standardów ochrony małoletnich przed przemocą

**WZÓR NOTATKI SŁUŻBOWEJ DOTYCZĄCEJ DZIECKA W ZWIĄZKU
Z PODEJRZENIEM PRZEMOCY W RODZINIE**

Imię i nazwisko dziecka.....

Data sporządzenia notatki.....

1. Opis wyglądu dziecka: (np. urazy-jakie?)

.....
.....

2. **Zachowanie dziecka (jakie?)**

.....
.....
.....
.....

3. **Inne informacje istotne w rozpoznawaniu sytuacji dziecka:**

.....
.....
.....
.....

4. **Źródło**

informacji:.....

.....
.....

5. **Podjęte działania interwencyjne:**

.....
.....
.....
.....
.....

.....

podpis osoby sporządzającej notatkę

Załącznik nr 3 do Standardów ochrony małoletnich przed przemocą

Gdańsk, dnia.....

Do Sądu Rejonowego

W.....

Wydział Rodzinny i Nieletnich

Wnioskodawca: .....(imię i nazwisko)

ul......

Uczestnicy postępowania:.....(imię i nazwisko)

ul.....

Rodzice małoletniej/małoletniego:.....

WNIOSEK O WGLĄD W SYTUACJĘ DZIECKA

Wnoszę o:

1. Wgląd w sytuację
małoletniej/małoletniego.....
i wydanie odpowiednich zarządzeń opiekuńczych.

Uzasadnienie

Małoletnia/Małoletni..... (opis sytuacji
zaobserwowanych i wywołujących podejrzenia naruszenia bezpieczeństwa dziecka)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Mając powyższe na uwadze wnoszę jak na wstępie.

.....

podpisy osoby reprezentującej placówkę

Załącznik nr 4 do Standardów ochrony małoletnich przed przemocą

KARTA INTERWENCJI

1. Imię i nazwisko dziecka, grupa

.....
.....

2. Przyczyna interwencji

.....
.....

.....

.....

3. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu przemocy wobec dziecka

.....

.....

4. Opis działań podjętych przez psychologa, pedagoga specjalnego, nauczyciela.

Data.....

Działanie

.....

.....

.....

.....

5. Rozmowa z opiekunami dziecka.

Data.....

Opis rozmowy:

.....

.....

.....

.....

6. Forma podjętej interwencji.

7. a) Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

8. b) Wniosek o wgląd w sytuację dziecka.

9. c) Inny rodzaj interwencji.

Jaki?.....

.....

7. Dane dotyczące interwencji

(nazwa organu, do którego zgłoszono interwencje)

.....

Data interwencji .....

8. Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli placówka je uzyskała, działania placówki ,działania rodziców.

Data.....

Działanie

.....
.....
.....
.....

.....

podpisy osoby reprezentującej placówkę

.....

podpisy opiekunów prawnych

Załącznik nr 5 do Standardów ochrony małoletnich przed przemocą

(DLA PRACOWNIKA)

Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 3 w Gdańsku

**OŚWIADCZENIE O ZNAJOMOŚCI I PRZESTRZEGANIU ZASAD ZAWARTYCH
W STANDARDACH OCHRONY MAŁOLETNICH**

W ZESPOLE SZKOLNO-PRZEDSZKOLNYM NR 3 W GDAŃSKU

Ja,.....oświadczam, że
zapoznałam/em się ze Standardami Ochrony Małoletnich stosowanymi w **Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 3 w Gdańsku** oraz deklaruję, że będę ich przestrzegać.

.....
miejscowość, data

(podpis)

Załącznik nr 6 do Standardów ochrony małoletnich przed przemocą
(DLA OPIEKUNA PRAWNEGO DZIECKA)

Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 3 w Gdańsku

**OŚWIADCZENIE RODZICA/OPIEKUNA MAŁOLETNIEGO
O ZAPOZNANIU SIĘ Z OBOWIĄZUJĄCYMI**

STANDARDAMI OCHRONY MAŁOLETNICH
W ZESPOLE SZKOLNO-PRZEDSZKOLNYM NR 3 W GDAŃSKU.

Ja.....oświadczam, że zapoznałam/em się
ze „Standardami Ochrony Małoletnich” stosowanymi w **Zespole Szkolno-Przedszkolnym Nr 3 w Gdańsku.**

.....
miejscowość, data

(podpis)